

Stanovisko OBP a NPC k problematice udělování souhlasu zákonného zástupce s orientačním testováním nezletilého žáka na přítomnost návykové látky v organismu

---

V rámci probíhajících jednání na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy bylo zpochybněno právo rodičů dát škole souhlas s orientačním testováním jejich dítěte a žáka školy na přítomnost návykové látky v jeho organismu, a to v případech důvodného podezření na akutní intoxikaci žáka ve škole nebo na akcích pořádaných školou. Důvodem má být právo na ochranu osobnosti dítěte. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování PČR proto vypracovaly následující stanovisko.

S výše uvedeným názorem se není možné ztotožnit. Orientační testování na přítomnost návykové látky v organismu v žádném směru neporušuje právo dítěte na ochranu osobnosti. Naopak, vzhledem k tomu, že součástí osobnostních práv dítěte je i právo na ochranu života a zdraví, a smyslem orientačního testování není nic jiného, než ochrana dětí před návykovými látkami, čili před látkami život a zdraví ohrožujícími, je orientační testování ochranou a prevencí před nekontrolovatelným zneužíváním návykových látek dětmi na školách. Včasné odhalení zneužívání návykové látky dokáže zmírnit nebo zastavit vznik i vážné závislosti dítěte na návykové látce.

Legitimita souhlasu zákonného zástupce s orientačním testováním žáka na přítomnost návykové látky v jeho organismu vyplývá v první řadě z mezinárodní Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb. Státy, které jsou smluvními stranami této Úmluvy, se bez výjimky shodly na důležitosti chránit děti před zneužíváním návykových látek, a proto se v čl. 33 zavázaly k tomu, že budou přijímat všechna nezbytná opatření, včetně zákonodárných, správních, sociálních a kulturních, k ochraně dětí před nezákonným užíváním návykových látek a k zabránění využívání dětí při jejich nezákonné výrobě a obchodování s těmito látkami. Prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte svěruje Úmluva v čl. 18 rodičům/zákonným zástupcům, přičemž základním smyslem jejich péče musí být zájem dítěte.

Ve stejném tónu zní i ustanovení o rodičovské zodpovědnosti v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění, kde je definováno, že rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností při péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, a souhrn práv a povinností při zastupování dítěte. Rodiče jsou přitom povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Přitom mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Právo rodičů pečovat a vychovávat svoje dítě se zrcadlově odráží v právu dítěte na rodičovskou výchovu a péči. Vzájemnou provázanost těchto práv garantuje Listina základních práv a svobod.

Z pohledu práva je dítětem osoba mladší 18 let. Dětem je v průřezu celým právním řádem poskytována zvýšená ochrana, s důrazem na jejich spořádanou výchovu a správný vývoj. Primárně se o ni starají rodiče. V další vlně je pak škola. Představa, že by pod zástěrkou práva na ochranu osobnosti byla rodičům a v návaznosti na to škole, coby instituci, která hraje při výchově dítěte nezpochybnitelnou roli, odepřena možnost zkontrolovat dítě, zda není pod vlivem návykové látky, je nepřijatelná. Důsledná výchova není možná bez důsledné kontroly. Prostředkem k takové kontrole jsou rovněž orientační testy na přítomnost návykové látky v organismu.

Orientační test na přítomnost návykové látky v organismu dítěte ve školním prostředí se provádí pouze v případě **důvodného podezření** na užití návykové látky tímto dítětem. Užití návykové látky se zjišťuje ze slin. Slinný test je neinvazivní metodou v testování na přítomnost návykové látky v organismu a pro svou jednoduchost a nezasahování do tělesné integrity dítěte nevyžaduje, aby byl proveden lékařem.

Možnost provést orientační testování působí preventivně nejen na dítě užívající návykové látky, ale i na ostatní děti, protože smyslem „ochrany práv dítěte“ není chránit izolovaně jen práva jednoho konkrétního dítěte, ale současně chránit i práva ostatních dětí. A ostatní děti mají právo chodit do školy, kde nejsou užívány a tolerovány návykové látky. V širším slova smyslu chrání orientační testování práva všech dětí.

Školský zákon stanoví, že žáci jsou povinni řádně docházet do školy a řádně se vzdělávat, dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti. Škola ze zákona ukládá žákům určité povinnosti a logicky by tedy měla mít i nástroje na kontrolu dodržování těchto povinností, bez kterých by zásady školní výchovy postrádaly smysl.

Kromě toho, že jde o otázku právní, jde také o otázku sociokulturní, etickou a výchovně vzdělávací. Jistě nechceme, aby děti chodily do školy pod vlivem návykových látek a aby pro ně byl školní řád, který je fakticky první normou, se kterou se setkají, cárem papíru.

Ochrana osobnosti dítěte logicky nestojí v kontradiktorním vztahu k jeho výchově (naopak, dítě má na výchovu právo) a imanentní součástí výchovy je i účinná kontrola. Stejně tak nelze rodičům upírat právo delegovat kontrolu na někoho jiného, kdo vykonává v určitém, vymezeném čase nad dítětem dohled a po tu dobu nese zodpovědnost za jeho život a zdraví.

Je plně v rámci rodičovské zodpovědnosti dát škole souhlas s orientačním testováním dítěte a žáka školy na přítomnost návykové látky v jeho organismu s tím, že škola má na základě takového souhlasu právo orientační testování v případě důvodného podezření provést. Takovéto jednání není v rozporu se zájmy dítěte, a tudíž neodporuje žádným ustanovením na ochranu zájmů dítěte.

Navíc oprávnění provést testování v případě, že žák vykonává činnost, při níž by mohl ohrozit život anebo zdraví svoje nebo dalších osob nebo poškodit majetek (týká se jen určitých forem výuky), je již dnes dáno škole přímo zákonem č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, (blíže k tomu viz stanovisko Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 13. dubna 2010, pod č.j. 7684/2010-80).

Souhlas rodiče s orientačním testováním jejich dítěte a žáka školy na přítomnost návykové látky v jeho organismu tedy jen rozšiřuje oprávnění školy provést orientační testování i na zbývající formy výuky a na aktivity v rámci školy vůbec. Obdobná prevence je v zájmu života, zdraví a bezpečnosti žáka i ostatních žáků i eliminace sociálně-nežádoucích jevů.

Ze všech výše uvedených argumentů jasně vyplývá, že názor, kterým se zpochybňuje právo rodičů dát škole souhlas s orientačním testováním žáka, je zcela nepodložený a chybný. Zákonný zástupce má z právních předpisů (stěžejní je Úmluva o právech dítěte, Zákon o rodině) rodičovskou zodpovědnost, se kterou jsou svázána jasná práva při výchově a péči o dítě. Souhlas s orientačním testováním jeho dítěte v roli žáka školy na přítomnost návykové látky v jeho organismu k nim neoddiskutovatelně patří.

Mgr. Martin Linhart
ředitel odboru bezpečnostní politiky

Zpracovaly: Mgr. Sylvie Reterová, tel.: 974 833 197, reterova@mail.let.aa , reterova@mvcz.cz
pplk. Mgr. Irena Kejřová, tel: 974 836 519, npc.kejrova@pcr.cz